

**B A N K S P Ó Ł D Z I E L C Z Y
W G O R L I C A C H
38-300 Gorlice, ul. Stróżowska 1**

**Ujawnienie informacji Banku Spółdzielczego w Gorlicach
wg stanu na 31 grudnia 2016 r.**

**dotyczących ryzyka, funduszy własnych, wymogów kapitałowych,
polityki w zakresie wynagrodzeń i innych informacji
zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego
i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r.
w sprawie wymogów ostrożnościowych
dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, część ósma.**

SPIS TREŚCI:

I	Wstęp	4
II	Cele i strategie w zakresie zarządzania ryzykiem	5
III	Zakres stosowania	7
IV	Fundusze własne	7
V	Wymogi kapitałowe	9
VI	Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta	12
VII	Bufory kapitałowe	12
VIII	Wskaźniki globalnego znaczenia systemowego	12
IX	Korekty z tytułu ryzyka kredytowego	12
X	Aktywa wolne od obciążeń	18
XI	Korzystanie z ECAI	18
XII	Ekspozycja na ryzyko rynkowe	18
XIII	Ryzyko operacyjne	19
XIV	Ekspozycje w papierach kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym	20
XV	Ekspozycja na ryzyko stopy procentowej przypisane pozycjom nieuwzględnionym w portfelu handlowym	20
XVI	Ekspozycja na pozycje sekurytyzacyjne	22
XVII	Polityka w zakresie wynagrodzeń	23
XVIII	Dźwignia finansowa	24
XIX	Stosowanie metody IRB w odniesieniu do ryzyka kredytowego	24
XX	Stosowanie technik ograniczania ryzyka kredytowego	24
XXI	Stosowanie metod zaawansowanego pomiaru w odniesieniu do ryzyka operacyjnego	25
XXII	Stosowanie wewnętrznych modeli pomiaru ryzyka rynkowego	26
XXIII	Informacje wymagane Rekomendacją „P” KNF	26

Załączniki:

Załącznik 1a – „Strategia działania Banku Spółdzielczego w Gorlicach na lata 2015-2017”

Załącznik 1b - „Strategia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”

Załącznik 1c – „Polityka działania Banku Spółdzielczego w Gorlicach”

Załącznik 1d – „Instrukcja sporządzania informacji zarządczej w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”

Załącznik 1e – „Instrukcja wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”

Załącznik 1f – „Instrukcja wyznaczania kapitału wewnętrznego w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”

- Załącznik 1g – „Instrukcja zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”
- Załącznik 1h – „Instrukcja monitoringu ekspozycji kredytowych i zabezpieczeń oraz klasyfikacji i tworzenia rezerw celowych w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”
- Załącznik 1i – „Instrukcja prawnych form zabezpieczenia wierzytelności w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”
- Załącznik 1j – „Instrukcja zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”
- Załącznik 1k – „Instrukcja zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”
- Załącznik 1l – „Zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”
- Załącznik 1ł – Instrukcja „Zasady zarządzania ryzykiem walutowym w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”
- Załącznik 1m – Instrukcja „Zasady zarządzania płynnością w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”
- Załącznik 1n – „Instrukcja sporządzania i monitorowania planów działania Banku Spółdzielczego w Gorlicach”
- Załącznik 2 – Oświadczenie Zarządu
- Załącznik 3 – Informacja na temat profilu ryzyka
- Załącznik 4a – „Procedura oceny kwalifikacji członków Rady Nadzorczej oraz Rady Nadzorczej Banku Spółdzielczego w Gorlicach”
- Załącznik 4b – „Procedura oceny kwalifikacji członków Zarządu oraz Zarządu Banku Spółdzielczego w Gorlicach”
- Załącznik 5 – „Polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”

I. Wstęp

1. Bank Spółdzielczy w Gorlicach (dalej Bank) zarejestrowany został w dniu 20.11.2002 roku w Sądzie Rejonowym dla Krakowa - Śródmieścia w Krakowie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod poz. Nr KRS 0000137659. Siedziba Banku znajduje się w Gorlicach, przy ulicy Stróżowskiej 1.
2. W strukturze organizacyjnej Banku występuje 7 jednostek: Centrala w Gorlicach, Oddział w Łuźnej, Filia w Gorlicach oraz Punkty kasowe w: Moszczenicy, Sękowej, Ropie i Kobylance. Jednostki nie działają samodzielnie.
3. Bank prowadzi działalność na terenie powiatu gorlickiego oraz powiatów sąsiadujących, tj.: nowosądeckiego - ziemskiego, tarnowskiego - ziemskiego i jasielskiego.
4. Rejestracja operacji w Banku odbywa się przy użyciu systemu finansowo - księgowego Novum Bank Enterprise, w czasie rzeczywistym.
5. Bank zrzeszony jest w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. w Warszawie. Bank nie posiada jednostek zależnych i nie jest podmiotem zależnym.
6. W sprawozdaniu finansowym za 2016 rok Bank wykazał sumę bilansową w wysokości 143 417 tys. zł, zysk netto 716 tys. zł i łączny współczynnik kapitałowy 16,77%. Sprawozdanie sporządzono przy założeniu kontynuacji działalności gospodarczej przez Bank w dającej się przewidzieć przyszłości. Nie rozpoznano okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności.
7. Bank zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (zwanego dalej „Rozporządzeniem”) w Części Ósmej dokonuje ujawnienia informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących profilu ryzyka Banku, funduszy własnych, wymogów kapitałowych, polityki w zakresie wynagrodzeń oraz innych informacji w niniejszym dokumencie zwanym dalej „Ujawnieniem” według stanu na 31 grudnia 2016 r.
8. Bank w zakresie ujawnianych informacji nie uznał informacji za nieistotne, zastrzeżone lub poufne, od ujawnienia których by odstąpił.
9. Dane liczbowe zostały wyrażone w zaokrągleniu do pełnych tysięcy złotych, z wyjątkiem sytuacji, gdzie zastosowano inną miarę szczegółowo opisaną przy prezentowanych danych.
10. Informacje wraz z Polityką informacyjną prezentowane są w formie papierowej na Sali Operacyjnej Centrali Banku w Gorlicach, ul. Stróżowska 1 na stanowisku

Zespołu Lokat i Rachunków Bankowych, od poniedziałku do piątku, w godz. 7.45 – 15.30 w zbiorze dokumentów pt. „Ujawnienie informacji Banku Spółdzielczego w Gorlicach według stanu na 31 grudnia 2016 roku dotyczących ryzyka, funduszy własnych, wymogów kapitałowych, polityki w zakresie wynagrodzeń i innych informacji zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, część ósma”.

11. Termin corocznej publikacji ujawnianych informacji pokrywa się z terminem publikacji sprawozdań finansowych.

II. Cele i strategię w zakresie zarządzania ryzykiem (art. 435)

1. Wg stanu na 31.12.2016 r. Bank wyodrębniał w swojej działalności następujące istotne rodzaje ryzyka: kredytowe, walutowe, operacyjne i braku zgodności, koncentracji zaangażowań, stopy procentowej w księdze bankowej, płynności, kapitałowe i biznesowe. W odniesieniu do ww. rodzajów ryzyka Bank posiada regulacje wewnętrzne, służące zarządzaniu nimi w prowadzonej działalności (regulacje w załączeniu).
2. Struktura organizacyjna Banku zapewnia niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej.
3. Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się zgodnie ze „Strategią zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku Spółdzielczym w Gorlicach” przygotowaną przez Zarząd i zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą Banku. Strategia jest zgodna z założeniami „Strategii działania Banku Spółdzielczego w Gorlicach na lata 2015-2017” i podlega corocznemu przeglądowi zarządczemu i weryfikacji. Przegląd i weryfikacja dokonywana jest również w przypadku występowania znaczących zmian wewnątrz lub w otoczeniu Banku.
4. „Strategia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku Spółdzielczym w Gorlicach” jest powiązana również z innymi regulacjami o charakterze strategicznym, np. z „Polityką działania Banku Spółdzielczego w Gorlicach”, a także regulacjami w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku.
5. Strategia zarządzania ryzykiem zawiera cele definiujące apetyt na ryzyko Banku, rozumiany jako maksymalny, akceptowalny poziom ryzyka jaki Bank może ponosić.
6. Cele definiujące apetyt na ryzyko mają charakter wskaźników ilościowych, w tym limitów wewnętrznych, a także założeń dotyczących zasad zarządzania ryzykiem o charakterze jakościowym.

7. Informacja dotycząca art. 435. ust. 1 lit a) - d) Rozporządzenia, tzn. strategii i procesów zarządzania tymi rodzajami ryzyka; struktury i organizacji odpowiedniej funkcji zarządzania ryzykiem, w tym informacji na temat jej uprawnień i statutu, lub innych odpowiednich rozwiązań w tym względzie; zakresu i charakteru systemów raportowania i pomiaru ryzyka; strategii w zakresie zabezpieczenia i ograniczenia ryzyka, a także strategii i procesów monitorowania stałej skuteczności instrumentów zabezpieczających i czynników łagodzących ryzyko – zawarte są w **Załącznikach od 1a – 1n** do niniejszego dokumentu.
8. Zatwierdzone przez Zarząd oświadczenie na temat adekwatności ustaleń dotyczących zarządzania ryzykiem w Banku, dające pewność, że stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu i strategii Banku wymagane przez art. 435 ust. 1 lit. e zawarte jest w **Załączniku nr 2**.
9. Informacja na temat ryzyka, zgodna z art. 435 ust 1. lit f) w której omówiono ogólny profil ryzyka Banku związany ze strategią działalności, zawierająca kluczowe wskaźniki i dane liczbowe dotyczące ryzyka zawarta jest w „Strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku Spółdzielczym w Gorlicach” oraz w „Strategii działania Banku Spółdzielczego w Gorlicach na lata 2015 - 2017”. Raport z realizacji ustalonego przez Radę Nadzorczą apetytu na ryzyko wyrażonego wskaźnikami ilościowymi na dzień 31.12.2016 r. zawarty jest w **Załączniku nr 3**.
10. W zakresie art. 435 ust 2 Bank informuje, że:
 - a) Członkowie Zarządu Banku pełnią po jednym stanowisku dyrektorskim. Członkowie Rady Nadzorczej Banku pełnią po jednym stanowisku dyrektorskim. Przez stanowisko dyrektorskie należy rozumieć stanowisko zajmowane w organie Banku (odpowiednio Zarządzie albo Radzie Nadzorczej) lub organach innych podmiotów.
 - b) Członków Zarządu powołuje zgodnie z przepisami prawa Rada Nadzorcza, działając zgodnie ze Statutem Banku, biorąc pod uwagę wyniki oceny uprzedniej kwalifikacji, doświadczenia i reputacji kandydata. Oceny następcej kwalifikacji, doświadczenia i reputacji Członków Zarządu dokonuje Rada Nadzorcza zgodnie z „Procedurą oceny kwalifikacji Członków Zarządu oraz Zarządu Banku Spółdzielczego w Gorlicach” - **Załącznik nr 4b** do niniejszego dokumentu. Członków Rady Nadzorczej powołuje Zebranie Przedstawicieli zgodnie ze Statutem Banku, biorąc pod uwagę wyniki oceny uprzedniej kwalifikacje, doświadczenie i reputację kandydata. Oceny następcej dokonuje Zebranie Przedstawicieli zgodnie z „Procedurą oceny kwalifikacji Członków Rady Nadzorczej oraz Rady Nadzorczej Banku Spółdzielczego w Gorlicach” - **Załącznik nr 4a** do niniejszego dokumentu.

- c) Bank, z uwagi na skalę działalności nie stosuje strategii zróżnicowania w zakresie wyboru Członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej.
- d) Bank z uwagi na skalę działania nie tworzy w obrębie Rady Nadzorczej komitetu ds. ryzyka.
- e) Przepływ informacji dotyczącej ryzyka kierowanej do Zarządu oraz Rady Nadzorczej w Banku jest uregulowany „Instrukcją sporządzania informacji zarządczej w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”, definiującą: częstotliwość, zakres, odbiorców i terminy sporządzania sprawozdań dotyczących ryzyka. Systemem informacji zarządczej są objęte wszystkie rodzaje ryzyka uznawane przez Bank za istotne. Zakres i częstotliwość raportowania jest dostosowana do skali narażenia na ryzyko, a także zmienności ryzyka zapewniając możliwość podejmowania decyzji, oraz odpowiedniej reakcji w przypadku zmiany ekspozycji na ryzyko.

III. Zakres stosowania (art. 436) - Bank nie dokonuje konsolidacji do celów rachunkowości i regulacji ostrożnościowych.

IV. Fundusze własne (art. 437)

Bank Spółdzielczy w Gorlicach wylicza fundusze własne zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami w tym zakresie na dzień 31 grudnia 2016 r., w szczególności zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. oraz Prawem bankowym.

Bank ujawnia informacje dotyczące funduszy własnych zgodnie z art. 437 i 492 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 oraz Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) nr 1423/2013 z dnia 20 grudnia 2013 r. ustanawiającym wykonawcze standardy techniczne w zakresie wymogów dotyczących ujawniania informacji na temat funduszy własnych instytucji zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013.

Fundusze własne Banku obejmują:

- 1. Kapitał Tier I;
- 2. Kapitał Tier II.

Kapitał Tier I obejmuje:

1. Kapitał podstawowy Tier I, na który składają się:

- a) wpłacony fundusz udziałowy, z zastosowaniem przepisów przejściowych:

do czasu stosowania w Banku zmienionej Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, Bank wykazuje fundusz udziałowy w rachunku funduszy własnych, w ramach korekt okresu przejściowego, według następujących zasad:

- 1) podstawą obliczeń do wyznaczenia podstawy amortyzacji jest lista udziałowców oraz kwota opłaconych przez nich udziałów według stanu na

31.12.2011 r.;

- 2) kwota, o której mowa w pkt 1), jest pomniejszana o wszelkie wypłaty i wyksięgowania udziałów, które miały miejsce w latach 2012 - 2013;
 - 3) każdego roku, począwszy od początku 2014 r., podstawa amortyzacji jest umniejszana (amortyzowana) o wartość stanowiącą iloczyn podstawy amortyzacji oraz ustalonej przez KNF stawki amortyzacji wynoszącej w kolejnych latach odpowiednio: 20% w 2014 r., po 10% od 2015 r. do 2021 r. oraz jednorazowo 10% na koniec 2021 r.;
 - 4) jeżeli w kolejnych latach – po roku 2013 – miały miejsce dalsze pomniejszenia podstawy amortyzacji, to za każdym razem, ustalana jest nowa podstawa amortyzacji poprzez odjęcie od podstawy amortyzacji wyznaczonej zgodnie z pkt. 1) - 2) kwoty tych pomniejszeń; nowa podstawa amortyzacji obowiązuje od daty dokonania pomniejszenia;
 - 5) Bank do umniejszania stosuje amortyzację roczną;
- b) zysk w trakcie zatwierdzania oraz zysk netto bieżącego okresu sprawozdawczego, obliczone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości, pomniejszone o wszelkie przewidywane obciążenia i dywidendy, w kwotach nie większych niż kwoty zysku zweryfikowane przez biegłych rewidentów, po uzyskaniu zgody właściwego organu,
 - c) niepodzielony zysk z lat ubiegłych, po uzyskaniu zgody właściwego organu;
 - d) w ramach skumulowanych, innych całkowitych dochodów – fundusz z aktualizacji wyceny majątku trwałego;
 - e) kapitał rezerwowy,
 - f) fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej;
 - g) w ramach innych przejściowych korekt kapitału podstawowego Tier I – skutki wyceny instrumentów dłużnych lub kapitałowych zakwalifikowanych do portfela „dostępne do sprzedaży” oraz (ze znakiem minus) fundusz z aktualizacji wyceny majątku trwałego. Bank pomniejsza kapitał podstawowy Tier I o 40 % funduszu z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych.
2. Pomniejszenia kapitału podstawowego Tier I:
- a) wartości niematerialne i prawne wycenione według wartości bilansowej,
 - b) wzajemne zaangażowania w instrumenty kapitałowe (krzyżowe powiązania kapitałowe) zaliczane do funduszy podstawowych Tier I,
 - c) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank nie dokonał znacznej inwestycji,
 - d) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank dokonał znacznej inwestycji,
 - e) strata z lat ubiegłych, strata w trakcie zatwierdzania, strata netto bieżącego okresu;
3. Kapitał dodatkowy Tier I, który stanowią instrumenty kapitałowe spełniające warunki opisane w art. 52 CRR,
4. Pomniejszenia kapitału dodatkowego Tier I:
- a) wzajemne zaangażowania w instrumenty kapitałowe (krzyżowe powiązania kapitałowe) zaliczane do dodatkowego kapitału podstawowego,
 - b) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach zaliczanych do dodatkowego kapitału podstawowego podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank nie dokonał znacznej inwestycji,

- c) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach zaliczanych do dodatkowego kapitału podstawowego podmiotów sektora, jeżeli Bank dokonał znacznej inwestycji.

Kapitał Tier II obejmuje:

1. Instrumenty kapitałowe spełniające warunki opisane w art.63 CRR;
2. Pożyczki podporządkowane;
3. Rezerwę na ryzyko ogólne do wysokości 1,25% sumy kwot ekspozycji ważonych ryzykiem;
4. Pomniejszenia kapitału Tier II:
 - a) wzajemne zaangażowania w instrumenty kapitałowe (krzyżowe powiązania kapitałowe) zaliczane do kapitału Tier II,
 - b) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach zaliczanych do kapitału Tier II podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank nie dokonał znacznej inwestycji,
 - c) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach zaliczanych do kapitału Tier II, jeżeli Bank dokonał znacznej inwestycji.

FUNDUSZE WŁASNE BANKU

Fundusze własne Banku na dzień 31.12.2016 roku wynosiły 12 979 tys. zł i kształtowały się powyżej wymaganych przepisami prawa.

Tabela 1. Struktura funduszy własnych na 31.12.2016 r.

w tys. zł	
Składniki funduszy własnych	Kwota
Kapitał Tier I	12 839
- fundusz udziałowy	102
- fundusz zasobowy	12 554
- fundusz ogólnego ryzyka	150
- fundusz z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	55 (-22)
Kapitał Tier II	140
- rezerwa na ryzyko ogólne	140
Fundusze własne	12 979

V. Wymogi kapitałowe (art. 438)

1. Skrótowy opis metody stosowanej przez Bank do oceny adekwatności kapitału wewnętrznego w celu wsparcia bieżących i przyszłych działań

Bank Spółdzielczy w Gorlicach prowadzi wewnątrzbankowy proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego (ICAAP), na który składają się:

- 1) określenie polityki zarządzania ryzykiem i kapitałem,
- 2) identyfikacja wszystkich rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku i określenie istotnych rodzajów ryzyka,
- 3) kwantyfikacja i agregacja ryzyka,
- 4) oszacowanie oraz alokacja kapitału wewnętrznego,
- 5) monitoring i kontrola ryzyka oraz kapitału wewnętrznego.

Powyższe zasady określone zostały w „Instrukcji wyznaczania kapitału wewnętrznego w Banku Spółdzielczym w Gorlicach” stanowiącej **Załącznik Nr 1f** do niniejszego dokumentu.

Bank szacuje kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka działalności metodą opartą o minimalny wymóg kapitałowy, przy wykorzystaniu modelu otrzymanego z banku zreszającego.

Punktem wyjściowym do ustalenia kapitału wewnętrznego dla ryzyk objętych kapitałem regulacyjnym, jest tenże kapitał regulacyjny:

- 1) na ryzyko kredytowe obliczony według metody standardowej,
- 2) na ryzyko walutowe (rynkowe) obliczony metodą podstawową (8% pozycji walutowej całkowitej - jeżeli przewyższa ona 2% funduszy własnych Banku; zero - jeżeli pozycja walutowa całkowita nie przewyższa 2% funduszy własnych Banku),
- 3) na ryzyko operacyjne obliczony według metody wskaźnika bazowego,

Bank Spółdzielczy w Gorlicach oblicza wewnętrzny wymóg kapitałowy na poszczególne ryzyka uznane za istotne:

- 1) ryzyko kredytowe,
- 2) ryzyko operacyjne i braku zgodności,
- 3) ryzyko walutowe,
- 4) ryzyko koncentracji zaangażowań,
- 5) ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej;
- 6) ryzyko płynności,
- 7) kapitałowe,
- 8) biznesowe.

Proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego podlega weryfikacji oraz zatwierdzeniu przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku co najmniej raz w roku.

Tabela 2. Wewnętrzny wymóg kapitałowy Banku na 31.12.2016 r.:

			w tys. zł
Rodzaj ryzyka	Wymóg kapitałowy	Dodatkowy wew. wymóg kapitałowy	Kapitał wewnętrzny
Ryzyko kredytowe	5 409	0	5 409
Ryzyko walutowe	0	0	0
Ryzyko operacyjne i braku zgodności	783	0	783
Ryzyko koncentracji	X	0	0
Ryzyko płynności	X	0	0
Ryzyko stopy procentowej	X	0	0
Ryzyko kapitałowe	X	0	0
Ryzyko biznesowe	X	0	0
Razem	6 192	0	6 192

Fundusze własne zabezpieczają ryzyko działalności – łączny współczynnik kapitałowy

i wewnętrzny łączny współczynnik kapitałowy kształtowały się na zadowalającym poziomie.

Tabela 3. Wskaźniki adekwatności kapitałowej Banku na 31.12.2016 r.

w %

Wyszczególnienie	Poziom
Łączny współczynnik kapitałowy (liczony jako relacja funduszy własnych do łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	16,77%
Wewnętrzny łączny współczynnik kapitałowy (liczony jako relacja funduszy własnych do wewnętrznej łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	16,77%

2. Rezultaty stosowanego przez instytucję wewnętrznego procesu oceny adekwatności kapitałowej, w tym skład dodatkowych wymogów w zakresie funduszy własnych określonych na podstawie procesu przeglądu nadzorczego, o których mowa w art. 104 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2013/36/UE – nie dotyczy.

3. Zestawienie 8 % kwot ekspozycji ważonych ryzykiem dla każdej kategorii ekspozycji określonej w art. 112 – Tabela 4

w tys. zł

Lp.	Klasa ekspozycji	Wymóg kapitałowy
1.	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	-
2.	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	331
3.	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	-
4.	Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	-
5.	Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	-
6.	Ekspozycje wobec instytucji	24
7.	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	1 356
8.	Ekspozycje detaliczne	290
9.	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	2 996
10.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	32
11.	Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	-
12.	Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	-
13.	Ekspozycje wobec instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	-
14.	Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	-
15.	Ekspozycje kapitałowe	210
16.	Inne pozycje	170
Razem		5 409

4. Wymogi w zakresie funduszy własnych obliczone zgodnie z art. 92 ust. 3 lit. b) i c) - Tabela 5.

w tys. zł

Lp.	Rodzaj wymogu	Kwota
1.	Wymóg zgodnie z art. 92 ust. 3 lit b.	nie dotyczy
2.	Wymóg zgodnie z art. 92 ust. 3 lit c. – ryzyko walutowe	0,00

VI. Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta (art. 439) - nie występuje w Banku.

VII. Bufory kapitałowe (art. 440)

w tys. zł

Lp.	Rodzaj bufora	Kwota
1	Bufor zabezpieczający	968
2	Bufor antycykliczny	0

VIII. Wskaźniki globalnego znaczenia systemowego (art. 441) - nie dotyczy Banku.

IX. Korekty z tytułu ryzyka kredytowego (art. 442)

1. Definicja pozycji przeterminowanych i o utraconej jakości:

Należności zagrożone (z rozpoznaną utratą wartości) są to należności zaklasyfikowane do grupy podwyższonego ryzyka: poniżej standardu, wątpliwej i straconej, o których mowa w Rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków.

- 1) Dla celów rachunkowości Bank przyjmuje, że należności przeterminowane obejmują wszystkie ekspozycje, dla których wystąpiło opóźnienie w spłacie kapitału i/lub odsetek w stosunku do terminu określonego w umowie.
- 2) Do celów wyliczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko kredytowe jako okres przeterminowania Bank (do momentu określenia przez KNF poziomów istotności) przyjmuje poziomy, które obowiązywały w Uchwale KNF 76/2010, tj. okres przeterminowania dłuższy niż 90 dni oraz przeterminowana kwota jest wyższa niż:
 - a) w przypadku ekspozycji detalicznych - 500 złotych,
 - b) w przypadku pozostałych klas ekspozycji - 3.000 złotych.

W sytuacji, gdy kredytobiorca posiada kilka ekspozycji, ale tylko części z nich dotyczy niewykonanie zobowiązania, do tej klasy zaliczane są:

- 1) tylko ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania – w przypadku ekspozycji wobec klientów detalicznych;
- 2) wszystkie ekspozycje kredytobiorcy – w przypadku pozostałych klientów.

2. Opis strategii przyjętych w celu określenia korekt z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego:

Opis stosowanego podejścia i metod przyjętych do ustalania rezerw celowych, zgodnych z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r., zawarty jest w „Instrukcji monitoringu ekspozycji kredytowych i zabezpieczeń oraz klasyfikacji i tworzenia rezerw celowych w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”, stanowiącej **Załącznik Nr 1h** do niniejszego dokumentu.

Ekspozycje kredytowe klasyfikuje się na podstawie:

- 1) kryterium terminowości spłaty kapitału i odsetek w odniesieniu do:
 - a) ekspozycji kredytowych wobec Skarbu Państwa,
 - b) ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych, udzielonych na cele nie związane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego,
- 2) w odniesieniu do pozostałych ekspozycji kredytowych, dwóch niezależnych od siebie kryteriów:
 - a) terminowości spłaty kapitału i odsetek,
 - b) sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika.

Bank dokonuje przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych:

- 1) na podstawie terminowości spłaty kapitału i odsetek w okresach miesięcznych,
- 2) na podstawie kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika:
 - a) w okresach kwartalnych dla ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do wyższej kategorii ryzyka niż „normalne” bez względu na kwotę, dla ekspozycji w kategorii ryzyka „normalne” gdy kwota łącznego zaangażowania Banku wobec podmiotu jest wyższa niż 10% funduszy własnych Banku,
 - b) w okresach rocznych dla ekspozycji zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „normalne”, gdy kwota łącznego zaangażowania Banku wobec podmiotu jest niższa niż 10% funduszy własnych Banku.

3. Całkowita kwota ekspozycji po rozliczeniu równoważących się transakcji i bez uwzględnienia skutków ograniczenia ryzyka kredytowego wg stanu na 31.12.2016 r. a także średnia kwota ekspozycji w danym okresie z podziałem na różne kategorie ekspozycji - Tabela 6:

w tys. zł			
L.p.	Klasa ekspozycji	Kwota ekspozycji po odliczeniu korekt wartości i rezerw	Średnio-kwartalna kwota ekspozycji w 2016 r.
1.	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	31 007	27 245
2.	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	20 697	22 210
3.	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	1	1
4.	Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	-	-

5.	Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	-	-
6.	Ekspozycje wobec instytucji	18 136	15 735
7.	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	19 635	18 208
8.	Ekspozycje detaliczne	4 833	5 457
9.	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	42 680	39 692
10.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	383	271
11.	Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	-	-
12.	Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	-	-
13.	Ekspozycje wobec instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	-	-
14.	Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	-	-
15.	Ekspozycje kapitałowe	2 623	1 931
16.	Inne pozycje	5 255	4 926
Razem		145 250	135 676

4. Rozkład geograficzny ekspozycji w podziale na obszary ważne pod względem istotnych kategorii ekspozycji, wraz z dodatkowymi szczegółowymi podziałami w stosownych przypadkach – nie dotyczy Banku, który działa na lokalnym terenie.

5. Rozkład ekspozycji w zależności od branży lub typu kontrahenta z podziałem na kategorie ekspozycji, w tym określenie ekspozycji wobec MŚP, wraz z dodatkowymi szczegółowymi podziałami w stosownych przypadkach

Poniżej zaprezentowano rozkład ekspozycji po odliczeniu korekt wartości i rezerw w zależności od typu kontrahenta z podziałem na kategorie ekspozycji, w tym określono ekspozycje wobec MŚP – **Tabela 7:**

w tys. zł

Lp.	Kategoria ekspozycji	Sektor finansowy	Sektor rządowy i samorz.	Sektor niefinansowy		Pozostałe
				Ogółem	w tym MSP	
1.	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	31 007	-	-	-	-
2.	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	-	20 697	-	-	-
3.	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	-	1	-	-	-
4.	Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	-	-	-	-	-
5.	Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	-	-	-	-	-
6.	Ekspozycje wobec instytucji	18 136	-	-	-	-

7.	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	-	-	19 635	8 574	-
8.	Ekspozycje detaliczne	-	-	4 833	-	-
9.	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	-	-	42 680	16 741	-
10.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	-	-	383	-	-
11.	Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	-	-	-	-	-
12.	Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	-	-	-	-	-
13.	Ekspozycje z tytułu należności od instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	-	-	-	-	-
14.	Ekspozycje związane z przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania	-	-	-	-	-
15.	Ekspozycje kapitałowe	2 623	-	-	-	-
16.	Inne pozycje	-	-	-	-	5 255
RAZEM		51 766	20 698	67 531	25 313	5 255

6. Zestawienie rezydualnych terminów zapadalności dla wszystkich ekspozycji z podziałem na kategorie ekspozycji wraz z dodatkowymi szczegółowymi podziałami w stosownych przypadkach

Z uwagi na brak możliwości wyszczególnienia terminów zapadalności w podziale na klasy ekspozycji, dokonano podziału na sektory, a ekspozycje zaprezentowano w wartości nominalnej:

Tabela 8. Struktura należności według terminów ich zapadalności w ujęciu sektorowym na 31.12.2016 r.

w tys. zł

Wyszczególnienie	Sektor finansowy	Sektor niefinansowy	Sektor budżetowy
Wartość nominalna (kapitał)	18 264	66 641	20 658
Bieżące	3 015	10 797	0
Terminowe	15 249	55 844	20 658
- do 1 miesiąca	3 873	1 082	123
- powyżej 1 do 3 miesięcy	0	2 029	571
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	84	8 889	1 163

- powyżej 1 roku do 5 lat	0	22 052	9 882
- powyżej 5 lat	11 292	20 938	8 919
- dla których termin zapadalności upłynął	0	854	0

7. Ekspozycje w podziale na istotne branże oraz korekty z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego

Tabela 9. Struktura branżowa portfela kredytowego według wartości nominalnej, z uwzględnieniem kategorii ryzyka na 31.12.2016 r.

w tys. zł

Branża	Wartość kredytów	Kategoria Normalne	Kategoria pod obserwacją	Kategoria poniżej standardu	Kategoria wątpliwe	Kategoria stracone
Rolnictwo, leśnictwo	6 056	5 996	20			40
Przetwórstwo przemysłowe	7 146	7 075		64		7
Budownictwo	5 490	5 032	453	5		
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych	14 394	14 373				21
Transport i gospodarka magazynowa	2 728	2 728				
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	24	18			6	
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	62	62				
Administ. publiczna i obrona narodowa, obow. ubezpieczeniowa	20 658	20 658				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	223	223				
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	719	719				
Kredyty osób prywatnych	29 833	28 856	52	219	76	630
Portfel kredytowy	87 333	85 740	525	288	82	698

W strukturze branżowej portfela kredytowego dominują kredyty udzielone dla branży handel hurtowy i detaliczny.

8. Kwota ekspozycji o utraconej wartości i ekspozycji przeterminowanych, podane oddzielnie, z podziałem na ważne obszary geograficzne lub typy kontrahenta, w tym kwoty korekty o szczególne i ogólne ryzyko kredytowe związane z każdym obszarem geograficznym

Bank działa na lokalnym terenie.

Głównym źródłem ryzyka działalności są udzielone kredyty. Na 31.12.2016 r. udzielone

kredyty stanowiły 59,5% aktywów według wartości nominalnej. Jakość portfela kredytowego jest dobra. Ekspozycje zagrożone w odniesieniu do aktywów według wartości nominalnej oraz portfela kredytowego stanowiły odpowiednio 0,7% i 1,2%.

W strukturze podmiotowej portfela kredytowego na 31.12.2016 r. dominowały kredyty udzielone dla osób prywatnych, stanowiące 34,2%.

Tabela 10. Struktura jakościowa należności w ujęciu sektorowym na 31.12.2016 r.
w tys. zł

Wyszczególnienie	Sektor finansowy	Sektor niefinansowy	Sektor budżetowy
Wartość nominalna (kapitał)	18 264	66 641	20 658
Należności normalne	18 264	65 049	20 658
Należności pod obserwacją	0	525	0
Należności poniżej standardu	0	287	0
Należności wątpliwe	0	82	0
Należności stracone	0	698	0
Rezerwy celowe na należności	0	(-) 784	0
w sytuacji normalnej	X	(-) 91	X
w sytuacji pod obserwacją	0	0	0
w sytuacji poniżej standardu	0	(-) 57	0
w sytuacji wątpliwej	0	(-) 41	0
w sytuacji straconej	0	(-) 595	0
Odsetki	13	284	40
Nierozliczona prowizja ESP, dyskonto	0	(-) 477	0
Należności ewidencjonowane na kontach odpowiednio: 190, 290 i 390	0	3	0
Wartość bilansowa	18 277	65 667	20 698

9. Uzgodnienie zmian korekty o szczególne i ogólne ryzyko kredytowe dla ekspozycji o utraconej wartości, przedstawione oddzielnie

Tabela 11. Zmiany w stanie rezerw celowych w 2016 r. (dotyczyły wyłącznie sektora niefinansowego)

Kategorie należności	Stan na 31.12.2015 roku	Zwiększenia rezerw	Wykorzystanie rezerw	Rozwiązanie rezerw	Stan na 31.12.2016 roku
Należności normalne	100	0	0	9	91
Należności pod obserwacją	0	0	0	0	0
Należności poniżej standardu	31	47	0	21	57

Należności wątpliwe	76	0	0	35	41
Należności stracone	653	115	15	158	595
Rezerwy celowe	860	162	15	223	784

Tabela 12. Struktura podmiotowa rezerw celowych, z uwzględnieniem kategorii ryzyka na 31.12.2016 r.

w tys. zł

Grupa klientów	Wartość rezerw celowych	Kategoria Normalne	Kategoria pod obserwacją	Kategoria poniżej standardu	Kategoria wątpliwe	Kategoria stracone
Pomocnicze instytucje finansowe	0	0	0	0	0	0
Przedsiębiorstwa i spółki oraz spółdz.	24	0	0	0	3	21
Przedsiębiorcy indywidualni	20	0	0	14	0	6
Osoby prywatne	701	91	0	43	38	529
Rolnicy indywidualni	39	0	0	0	0	39
Instytucje niekom. działające na rzecz gospodarstw dom.	0	0	0	0	0	0
Instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0
Rezerwy celowe	784	91	0	57	41	595

W strukturze podmiotowej rezerw celowych na 31.12.2016 r. dominowały rezerwy celowe na należności od osób prywatnych, stanowiące 89,4% rezerw celowych ogółem.

X. Aktywa wolne od obciążeń (art. 443)

Składnik aktywów jest traktowany jako obciążony, jeżeli został on zastawiony lub podlega jakiegokolwiek formie ustaleń mających na celu zabezpieczenie lub wsparcie jakości kredytowej transakcji bilansowej lub pozabilansowej, z której nie może on zostać swobodnie wycofany (np. w celu zastawiania dla potrzeb finansowania) – wg stanu na 31.12.2016 r. wszystkie aktywa Banku były wolne od obciążeń.

XI. Korzystanie z ECAI (art. 444) - Bank nie korzysta z ratingów.

XII. Ekspozycja na ryzyko rynkowe (art. 445)

Tabela 13. Wymogi kapitałowe na ryzyko rynkowe

w tys. zł

Lp.	Rodzaj wymogu	Kwota
1.	Wymóg zgodnie z art. 92 ust. 3 lit b.	nie dotyczy
2.	Wymóg zgodnie z art. 92 ust. 3 lit c. – Bank weryfikuje jedynie potrzebę tworzenia wymogu kapitałowego na ryzyko walutowe	0,00

XIII. Ryzyko operacyjne (art. 446)

1. Bank wylicza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego metodą podstawowego wskaźnika (BIA). Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego na dzień 31.12.2016 r. wynosi 783 tys. zł, tj. 6,0% funduszy własnych.
2. Bank stworzył system zarządzania ryzykiem operacyjnym. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym jest procesem ciągłym i systematycznym. Celem nadrzędnym w zarządzaniu ryzykiem operacyjnym jest utrzymanie narażenia Banku na ryzyko operacyjne na akceptowalnym przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku, bezpiecznym dla działania i rozwoju Banku poziomie.
3. Szczegółowy opis procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym zawarty jest w "Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku Spółdzielczym w Gorlicach", która stanowi **Załącznik nr 1j** do niniejszego dokumentu.

Tabela 14. Informacja o sumach strat brutto z tytułu ryzyka operacyjnego odnotowanych w 2016 r.:

	w tys. zł		
Kategorie ryzyka operacyjnego	Suma strat brutto	Transfer ryzyka	Suma strat faktycznie poniesionych przez Bank
1. Oszustwa zewnętrzne	1	1	
2. Oszustwa wewnętrzne			
3. Polityka kadrowa i bezpieczeństwo w miejscu pracy	87		87
4. Klienci, produkty i praktyki biznesowe			
5. Uszkodzenia aktywów			
6. Zakłócenia działalności i błędy systemów	21	2	19
7. Dokonywanie transakcji, dostawa oraz zarządzanie procesami	29	22	7
RAZEM	138	25	113

W 2016 r. nie wystąpiły poważne zdarzenia operacyjne wpływające w sposób znaczący na poziom wyniku finansowego czy też poziom ryzyka działalności Banku. W celu ograniczenia występowania incydentów w przyszłości zostały podjęte działania zapobiegawcze i dyscyplinujące, w tym m.in.: przeprowadzono rozmowy z pracownikami winnymi zaniedbań, przeprowadzono szkolenia dla innych pracowników w zakresie ochrony danych osobowych, utrzymano mechanizmy kontrolne w zakresie wysyłania przelewów, dokonano wymiany sprzętu. W celu ograniczenia ryzyka operacyjnego Bank zawarł z TUIR Allianz Polska S.A. umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej w związku ze świadczeniem usług finansowych.

XIV. Ekspozycje w papierach kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym (art. 447)

1. Bank Spółdzielczy w Gorlicach do wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania przychodów i kosztów stosuje zasady rachunkowości zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości oraz z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 01 października 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków.
2. Bank posiada ekspozycje w papierach kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym:

Tabela 15. Ekspozycje kapitałowe Banku

Rodzaj papieru / emitent	Charakter papieru	Kwalifikacja papieru	Obowiązujące zasady wyceny	Wartość bilansowa w tys. zł
akcje BPS S.A.	nie notowane na giełdzie, z ograniczoną zbywalnością	dostępne do sprzedaży	cena nabycia z uwzględnieniem odpisów aktualizacyjnych (brak możliwości oszacowania w sposób wiarygodny wartości godziwej akcji)	1 437
obligacje BPS S.A.	nie notowane na giełdzie, z nieograniczoną zbywalnością	utrzymywane do terminu zapadalności	Kwota nominalna powiększona o należne odsetki	544
obligacje PBS w Sanoku	notowane na giełdzie	utrzymywane do terminu zapadalności	Kwota nominalna powiększona o należne odsetki oraz różnicę ujemną pomiędzy ceną nabycia a niższą od niej ceną nominalną	637
udział w Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia Banku BPS	nie notowane na giełdzie, z ograniczoną zbywalnością	dostępne do sprzedaży	cena nabycia z uwzględnieniem odpisów aktualizacyjnych (brak możliwości oszacowania w sposób wiarygodny wartości godziwej udziału)	5

3. W 2016 r. nie wystąpiły zrealizowane zyski lub straty z tytułu sprzedaży i likwidacji instrumentów kapitałowych. Nie wystąpiły również niezrealizowane zyski lub straty, niezrealizowane zyski lub straty z aktualizacji wyceny oraz wszelkie takie kwoty, które byłyby ujęte w funduszach własnych.

XV. Ekspozycja na ryzyko stopy procentowej przypisane pozycjom nieuwzględnionym w portfelu handlowym (art. 448)

Charakter ryzyka stopy procentowej i zasadnicze założenia (w tym założenia dotyczące przedterminowej spłaty kredytów i zachowania depozytów o niustalonym terminie wymagalności) oraz częstotliwość pomiarów ryzyka stopy procentowej.

1. Celem strategicznym w odniesieniu do ryzyka stopy procentowej jest minimalizacja

negatywnych zmian w zakresie wyniku finansowego, na skutek niekorzystnych zmian rynkowych stóp procentowych, ponadto celem jest zidentyfikowanie podstawowych zagrożeń związanych z tym ryzykiem, z jednoczesnym zastosowaniem odpowiednich metod zarządzania mających na celu eliminację zagrożeń nierównomiernej reakcji różnych pozycji bilansowych na zmiany stóp procentowych, a przez to na zmiany przychodów i kosztów odsetkowych.

2. Realizacja strategii Banku w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej oparta jest m.in. na następujących zasadach:
 - 1) do pomiaru ryzyka stopy procentowej Bank stosuje metodę luki stopy procentowej,
 - 2) do oceny tego ryzyka Bank może dodatkowo wykorzystywać również inne metody, np. badania symulacyjne wpływu zmian stóp procentowych na przychody odsetkowe, koszty odsetkowe i w konsekwencji na zmiany w wyniku odsetkowego,
 - 3) zarządzanie ryzykiem stopy procentowej koncentruje się na zarządzaniu ryzykiem przeszacowania, ryzykiem bazowym, na kontroli ryzyka opcji klienta, oraz na analizie zmian w zakresie krzywej dochodowości i ewentualnego wpływu tych zmian na wynik odsetkowy,
 - 4) Bank ogranicza poziom ryzyka stopy procentowej poprzez stosowanie systemu limitów i odpowiednie kształtowanie struktury aktywów, pasywów i zobowiązań pozabilansowych.
3. Zakłada się, że zmiana stóp procentowych sama w sobie nie jest źródłem potencjalnych strat dla Banku; narażenie na negatywne oddziaływanie na wyniki Banku związane jest z występującymi różnicami w wielkościach aktywów i pasywów przeszacowywanych w poszczególnych przedziałach oraz niekorzystnymi i trudnymi do przewidzenia zmianami rynkowych stóp procentowych.
4. Bank dążyć będzie do kształtowania struktury aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych w taki sposób, by uzyskać optymalne efekty w zakresie poziomu wyniku odsetkowego, przy zakładanych zmianach rynkowych stóp procentowych; jednocześnie zachowany będzie warunek bezpieczeństwa wyniku odsetkowego przy nieoczekiwanej zmianie tych stóp w kierunku przeciwnym od zakładanego.
5. Monitorowanie i raportowanie ryzyka stopy procentowej odbywa się z częstotliwością miesięczną.
6. Dopuszczalny poziom ryzyka w Banku wyrażony może być za pomocą stopnia narażenia wyniku finansowego oraz funduszy własnych Banku na to ryzyko (objęty systemem limitów narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej).
7. Bank dokonuje analizy wykorzystania opcji klienta w zakresie depozytów i kredytów o zmiennej i stałej stopie procentowej.

Analiza ryzyka opcji klienta obejmuje ocenę zrywalności depozytów oraz ocenę stopnia spłacania przed terminem kredytów.

Jako znaczący poziom wykorzystania opcji klienta uznaje się sytuację gdy:

- 1) zrywalność depozytów przekroczy w okresie analizowanego miesiąca poziom 5% kwoty depozytów ogółem, przy czym nie uważa się depozytu za zerwany w przypadku jego wycofania w ciągu 10 dni od momentu odnowienia,
- 2) łączna kwota kredytów spłacanych przed terminem przekroczy w okresie analizowanego miesiąca 5% kwoty kredytów w sytuacji normalnej i pod obserwacją; za przedterminową spłatę kredytu uznaje się przypadek, gdy kwota spłacana przed terminem wynosi co najmniej 1.000,00 złotych i jednocześnie

wyprzedzenie w stosunku do ustalonego (umownego) harmonogramu spłat wynosi co najmniej 30 dni.

Opcją występującą po stronie aktywów jest prawo spłaty zadłużenia przed terminem umownym bez stosowania sankcji ze strony Banku. Po stronie pasywnej natomiast z opcją mamy do czynienia w przypadku depozytów bez ustalonych terminów wymagalności (np. rachunki bieżące), gdzie klient ma możliwość wycofania depozytu bez stosowania sankcji ze strony Banku czy też depozytów terminowych, w przypadku których klient ma możliwość wycofania depozytu przed terminem umownym lecz z zastosowaniem sankcji ze strony Banku, gdyż traci część naliczonych odsetek.

8. Szczegółowy opis procesu zarządzania ryzykiem stopy procentowej zawarty jest w Instrukcji „Zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”, która stanowi **Załącznik nr 11** do niniejszego dokumentu.

Wahania w zakresie zysku, wartości gospodarczej lub innego stosowanego wskaźnika używanego przez kierownictwo instytucji do oceny skutków szokowych wzrostów lub spadków stóp procentowych zgodnie z metodą pomiaru ryzyka stopy procentowej stosowaną przez kierownictwo instytucji, z podziałem na poszczególne waluty.

1. Bank wyznacza limit dla zmian wyniku odsetkowego będących skutkiem występującego w Banku niedopasowania pomiędzy aktywami i pasywami wrażliwymi na zmiany stóp procentowych oraz na skutek występującego w Banku ryzyka bazowego w okresie 12 m-cy od daty analizy. Limit ten wyznaczany jest jako iloczyn wielkości luki w danym przedziale przeszacowania oraz założonej skali zmiany stopy procentowej, z jednoczesnym uwzględnieniem czasu trwania danej luki. Suma zmian w wyniku odsetkowym w poszczególnych przedziałach do 12 miesięcy stanowi zmianę wyniku odsetkowego w skali 12 m-cy.
2. Bank wyznacza wpływ zmian parametrów rynkowych na wynik finansowy Banku obejmujący równoległe przesunięcie krzywej dochodowości w górę i w dół o 200 punktów bazowych i wyznacza limit zmian w wyniku odsetkowym w stosunku do funduszy własnych.
Symulacja przeprowadzona dla aktywów i pasywów oprocentowanych na dzień 31.12.2016 r. wykazała, że wielkość potencjalnej zmiany wyniku odsetkowego w okresie najbliższych 12 miesięcy uwzględniając jednocześnie ryzyko przeszacowania oraz ryzyko bazowe, a więc nierównomierne zmiany oprocentowania aktywów i pasywów w Banku przy założonej zmianie rynkowych stóp procentowych o 100 pb. wyniosłaby 743 tys. zł, co stanowi 5,7% funduszy własnych.
3. Aktywa i pasywa wyrażone w walutach obcych wycenia się w PLN zgodnie z obowiązującymi zasadami - według kursu średniego NBP obowiązującego na dzień wyceny. W przypadku, gdy wartość aktywów albo pasywów walutowych (oprocentowanych) przekroczy poziom 5% sumy bilansowej w okresie dwóch kolejnych miesięcy i według oceny Banku przekroczenie to ma charakter trwały, Bank zobowiązany jest do wyodrębnienia pozycji walutowych i sporządzenia szczegółowej analizy w zakresie ryzyka stopy procentowej dotyczącej tych pozycji.
4. Ponieważ aktywa i pasywa bilansowe nie przekraczają przyjętego progu, Bank Spółdzielczy w Gorlicach dokonuje pomiaru ryzyka stopy procentowej ogółem dla wszystkich walut, w związku z tym test warunków skrajnych również przeprowadzony został w ten sam sposób.

XVI. Ekspozycja na pozycje sekurytyzacyjne (art. 449) - nie występuje w Banku.

XVII. Polityka w zakresie wynagrodzeń (art. 450)

1. Bank realizując zapisy Uchwały 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 04 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagradzania osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku i wskazaną w niej zasadę proporcjonalności wprowadził „Politykę zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Spółdzielczym w Gorlicach” w ograniczonym zakresie, korzystając z możliwości indywidualnego określenia sposobu i zakresu stosowania przepisów dotyczących zmiennych składników wynagrodzeń (**Załącznik nr 5** do niniejszego dokumentu).
2. Bank nie jest znaczącą jednostką pod względem organizacji wewnętrznej oraz rodzaju, zakresu i złożoności prowadzonej działalności. Z uwagi na profil działania, charakter posiadanych w ofercie produktów, skalę działalności na rynku bankowym oraz fakt, iż wszystkie istotne decyzje są podejmowane przez zarząd i Głównego Księgowego, a żaden pracownik nie posiada samodzielnego pełnomocnictwa do podejmowania decyzji finansowych w kwocie przekraczającej 2% funduszy własnych, Rada Nadzorcza Banku ustaliła, iż do stanowisk kierowniczych objętych „Polityką zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Spółdzielczym w Gorlicach” zalicza się wyłącznie Członków Zarządu i Głównego Księgowego.
3. Zmienny składnik wynagrodzeń w Banku stanowi premia kwartalna, przyznawana na podstawie oceny efektów pracy. Ocena efektów pracy Członka Zarządu dokonywana jest przez Radę Nadzorczą Banku po zakończeniu roku obrotowego i obejmuje 3 lata, tzn. rok miniony oraz dwa poprzednie, z tym, że podstawą dokonanej oceny w:
 - 2016 roku – są wyniki uzyskane w latach 2013, 2014 i 2015,
 - w kolejnych latach – wyniki za 3 lata poprzedzające dokonywanie oceny.

Ocena efektów pracy członków Zarządu Banku dokonywana jest w oparciu o wykonanie zadań Planu ekonomiczno-finansowego i Strategii w zakresie podstawowych danych i wskaźników ekonomiczno – finansowych (poziom zysku netto, zwrot z kapitału własnego, rentowność aktywów, jakość portfela kredytowego, poziom funduszy własnych, łączny współczynnik kapitałowy, wewnętrzny łączny współczynnik kapitałowy). Oceny efektów pracy Głównego Księgowego dokonuje Zarząd Banku w oparciu o kryteria niefinansowe, tj. rzetelność prowadzenia ksiąg rachunkowych Banku oraz dbałość o staranne sporządzanie sprawozdań finansowych.

4. Premia kwartalna nie może być wyższa niż 60% wynagrodzenia zasadniczego wypłaconego w kwartale, za który jest wypłacana, a jej łączna kwota za dany rok nie może przekroczyć wraz z narzutami 2% funduszy własnych oraz 10 % wyniku finansowego netto Banku za rok, za który jest wypłacana. Premia nie podlega odroczeniu.

Tabela 16. Wynagrodzenie osób zajmujących stanowiska kierownicze w 2015 r.

Rodzaj stanowiska kierowniczego	Liczba osób otrzymujących wynagrodzenie	Wynagrodzenie w zł		
		Łączne	w tym: stałe	w tym: zmienne
Członkowie Zarządu oraz Główny Księgowy	4 (w 2016 r. nie było zmian personalnych na stanowiskach kierowniczych)	568 500,15	532 300,15	36 200,00

Wynagrodzenie to zostało wypłacone w gotówce bez odroczenia jego wypłaty.

5. Spośród osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku, żadna osoba nie otrzymała wynagrodzenia w wysokości co najmniej 1 mln EUR w danym roku obrachunkowym.

XVIII. Dźwignia finansowa (art. 451)

Wskaźnik dźwigni finansowej kształtował się na zadowalającym poziomie.

Tabela 16. Dźwignia finansowa na 31.12.2016 r. – definicja przejściowa

Wyszczególnienie	Poziom
Ekspozycja wyznaczona dla potrzeb ustalenia wskaźnika dźwigni finansowej w tys. zł	145 250
Wskaźnik dźwigni finansowej (liczony jako relacja Kapitału Tier 1 do ekspozycji)	8,84%

XIX. Stosowanie metody IRB w odniesieniu do ryzyka kredytowego (art. 452) - Bank nie stosuje metody IRB.

XX. Stosowanie technik ograniczenia ryzyka kredytowego (art. 453)

Zasady i procedury dotyczące kompensowania pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz zakres w jakim dana jednostka takie kompensowanie wykorzystuje - Bank nie stosuje kompensowania pozycji bilansowych i pozabilansowych.

Zasady i procedury dotyczące wyceny zabezpieczeń i zarządzania nimi

1. W celu ograniczania skutków ryzyka kredytowego Bank przyjmuje prawne zabezpieczenia spłaty. Przyjmowane zabezpieczenia powinny spełniać kryteria płynności, wartości oraz dostępu i możliwości ich kontroli, zgodnie z obowiązującą w Banku „Instrukcją prawnych form zabezpieczenia wierzytelności w Banku Spółdzielczym w Gorlicach” (**Załącznik nr 1i** do niniejszego dokumentu) oraz „Instrukcją monitoringu ekspozycji kredytowych i zabezpieczeń oraz klasyfikacji i tworzenia rezerw celowych w Banku Spółdzielczym w Gorlicach” (**Załącznik nr 1h** do niniejszego dokumentu).
2. Wartość przyjmowanych zabezpieczeń powinna zapewnić odpowiedni poziom

wskaźnika LtV przez cały okres kredytowania, uwzględniając rodzaj nieruchomości (mieszkalna, komercyjna), rynek zabezpieczeń (pierwotny, wtórny), rodzaj produktu itp.

3. Wycena zabezpieczeń dokonywana jest w momencie ich przyjmowania, natomiast w trakcie trwania okresu kredytowania Bank dokonuje aktualizacji wyceny przyjętych zabezpieczeń.

Bank systematycznie śledzi zmiany na lokalnym rynku nieruchomości oraz analizuje trendy ogólnokrajowe.

W Banku funkcjonują procedury monitorowania stanu zabezpieczeń kredytowych, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczeń w postaci hipotek na nieruchomościach, zgodnie z *Rekomendacją „S”* KNF.

4. Bank preferuje zabezpieczenia zwrotności kredytów, które pozwalają na:
- skuteczną egzekucję należności w przypadku braku spłaty kredytów,
 - pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych,
 - przypisanie niższych wag ryzyka ekspozycjom kredytowym w rachunku wymogu kapitałowego.
5. Oprócz podstawowej funkcji, jaką spełniają przyjęte w Banku zabezpieczenia, pozwalają one również bezpośrednio redukować skalę zrealizowanego ryzyka kredytowego; Bank może wykorzystywać przyjęte zabezpieczenia do pomniejszenia podstawy naliczania rezerw celowych zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków.

Opis głównych rodzajów zabezpieczeń przyjętych przez Bank

Jako zabezpieczenie spłaty udzielonych kredytów Bank przyjmuje następujące rodzaje zabezpieczeń: weksel in blanco, depozyt bankowy, kaucja pieniężna, blokada środków pieniężnych na rachunku bankowym, pełnomocnictwo do dysponowania rachunkiem bankowym, poręczenie według prawa cywilnego, poręczenie wekslowe, gwarancja, przelew wierzytelności na zabezpieczenie, cesja praw z umów ubezpieczenia, przewłaszczenie na zabezpieczenie rzeczy oznaczonych co do gatunku/ przeniesienie własności, przewłaszczenie na zabezpieczenie rzeczy oznaczonych co do tożsamości/ przeniesienie własności, zastaw rejestrowy, zastaw zwykły, zastaw finansowy, hipoteka umowna, hipoteka przymusowa, przystąpienie do długu, przejęcie długu i ubezpieczenie kredytu.

Wartość przyjmowanego przez Bank zabezpieczenia uzależniona jest od:

- 1) oceny zdolności kredytowej wnioskodawcy w przypadku kredytowania osób fizycznych;
- 2) grupy ryzyka w przypadku kredytowania działalności gospodarczej, chyba, że odrębne uregulowania wewnętrzne Banku stanowią inaczej.

Główne rodzaje gwarantów i kontrahentów kredytowych instrumentów pochodnych oraz ich wiarygodność kredytowa - Bank nie dokonuje transakcji na instrumentach pochodnych.

Informacje na temat koncentracji ryzyka rynkowego lub kredytowego w ramach podjętych działań w zakresie ograniczenia ryzyka kredytowego - Bank bada koncentrację ryzyka kredytowego w odniesieniu do poszczególnych rodzajów stosowanych zabezpieczeń.

XXI. Stosowanie metod zaawansowanego pomiaru w odniesieniu do ryzyka operacyjnego (art. 454) – Bank nie stosuje metod zaawansowanego pomiaru w odniesieniu do ryzyka operacyjnego.

XXII. Stosowanie wewnętrznych modeli pomiaru ryzyka rynkowego (art. 455) – Bank nie stosuje wewnętrznych modeli pomiaru ryzyka rynkowego.

XXIII. Informacje wymagane Rekomendacją „P” KNF

1. Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku ma charakter skonsolidowany i całościowy. Oznacza to zarządzanie płynnością złotową i walutową, zarówno w odniesieniu do pozycji bilansowych jak i pozabilansowych we wszystkich horyzontach czasowych ustalonych przez Bank i obejmuje wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku.
2. Bank może regulować swoją płynność płatniczą poprzez wykorzystywanie instrumentów oferowanych przez Bank Zrzeszający, tj.: limitu debetowego oraz limitu lokat płynnościowych.
3. Informacje wymagane przez Rekomendację „P” w zakresie:
 - a) roli i zakresu odpowiedzialności właściwych komitetów oraz innych jednostek funkcjonalnych i biznesowych,
 - b) działalności w zakresie pozyskiwania finansowania,
 - c) stopnia, w jakim funkcje skarbowe oraz zarządzanie ryzykiem płynności są scentralizowane bądź zdecentralizowane,
 - d) funkcjonowania w ramach zrzeczenia,
 - e) aspektów ryzyka płynności, na które bank jest narażony i które monitoruje,
 - f) dywersyfikacji źródeł finansowania banku,
 - g) innych technik wykorzystywanych do ograniczania ryzyka płynności,
 - h) pojęć stosowanych w procesie mierzenia pozycji płynnościowej i ryzyka płynności, łącznie z dodatkowymi wskaźnikami, dla których bank nie ujawnia danych,
 - i) wyjaśnienia, w jaki sposób ryzyko płynności rynku (produktu) jest odzwierciedlone w systemie zarządzania płynnością płatniczą banku,
 - j) wyjaśnienia, jak są wykorzystywane testy warunków skrajnych,
 - k) opisu modelowanych scenariuszy testów warunków skrajnych,
 - l) wskazania, czy i w jakim stopniu plan awaryjny płynności uwzględnia wyniki testów warunków skrajnych,
 - m) polityki banku w zakresie utrzymywania rezerw płynności,
 - n) ograniczeń regulacyjnych w zakresie transferu płynności w obrębie zrzeczenia - Bank zawarł w Instrukcji „Zasady zarządzania płynnością w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”, która stanowi **Załącznik nr 1m** do niniejszego dokumentu.

4. Częstotliwość i rodzaj wewnętrznej sprawozdawczości w zakresie płynności – określa „Instrukcja sporządzania informacji zarządczej w Banku Spółdzielczym w Gorlicach”, która stanowi **Załącznik nr 1d** do niniejszego dokumentu.

5. Informacje ilościowe w zakresie zarządzania ryzykiem płynności:

1) rozmiar i skład nadwyżki płynności Banku:

Nadwyżkę płynności stanowi suma pozycji bilansowych zaliczanych do aktywów płynnych. Na dzień 31.12.2016 r. nadwyżka płynności wyniosła 47 967 tys. zł, z czego: podstawowa nadwyżka płynności (gotówka, środki na rachunku bieżącym, papiery wartościowe płynne) 17 226 tys. zł i uzupełniająca nadwyżka płynności (pozostałe aktywa płynne) 30 741 tys. zł.

Przeprowadzony wg stanu na 31.12.2016 r. test warunków skrajnych obrazujący maksymalny okres obsługi klientów Banku w przypadku różnej dynamiki wpływów środków uwidacznia, iż Bank przy normalnej działalności regulowałby swoje zobowiązania, zarówno gotówkowo, jak i bezgotówkowo przez ponad 10 dni roboczych. Zakładając stuprocentowy wzrost maksymalnych wypłat kasowych oraz maksymalnych kwot obciążeń bezgotówkowych, Bank regulowałby swoje zobowiązania przez 5 dni roboczych. Tak długi okres obsługi klientów Banku przy założeniu braku wpłat gotówkowych, oraz uznań bezgotówkowych świadczy o dużej możliwości finansowania potencjalnie bardzo kryzysowej sytuacji Banku.

2) normy płynności oraz inne regulacyjne normy dopuszczalnego ryzyka na 31.12.2016 r. – **Tabela 17:**

Lp.	Norma płynności:	Wartość
1	M1	0,34
2	M2	2,53
5	LCR	409%
6	Nadwyżka płynności	47 967 tys. zł

3) skumulowane luki płynności dla przedziałów od a vista do 6 m-cy na 31.12.2016 r. – **Tabela 18:**

Lp.	Wyszczególnienie	a vista	>24 h <=7 dni	>7 dni <=1 m-ca	>1 m-ca <=3 m-cy	>3 m-cy <=6 m-cy
1	Luka skumulowana w tys. zł	- 11 570	2 429	3 735	4 367	6 718
2	Wskaźnik płynności	0,30	50,51	2,24	1,26	1,83
3	Wskaźnik płynności skumulowany	0,30	1,15	1,21	1,22	1,29

4) Bank posiada dodatkowe zabezpieczenie płynności wynikające ze zrzeczenia w BPS w postaci limitu zaangażowania, który na koniec 2016 r. wynosił 48 285 tys. zł, limitu lokacyjnego – 7 143 tys. zł oraz limitu debetowego - 3 571 tys. zł (przyznany umownie, a niewykorzystany limit debetowy wynosił 3 500 tys. zł).

W dniu 31.12.2015 r. Bank przystąpił do Systemu Ochrony Instytucjonalnej BPS.S.A. Przystąpienie do IPS chroni członków tego systemu, a w szczególności gwarantuje płynność i wypłacalność dla uniknięcia upadłości. W ramach systemu ochrony instytucjonalnej banki tworzą w celu zabezpieczenia płynności fundusz zabezpieczający oraz lokaty obowiązkowe.

Dariusz Mielczarek – Główny Księgowy Banku

.....
(imię, nazwisko i podpis osoby sporządzającej)

ZARZĄD

Gorlice, dnia 16.06.2017 roku
(miejsce i data sporządzenia)

.....
(pieczęć firmowa)